

Del 14 al 30 de juliol

Festes de Sant Jaume

SANTANYÍ - 2017

Coberta: *Reflexos*

Pintura a l'oli 40x40 cm

Autora: **Catalina Roig Burguera**

Disseny, maquetació i impressió:

Gràfiques Llopis, SA

Dipòsit legal: PM 865 - 2017

**FESTES
DE
SANT JAUME**

Del 14 al 30 de juliol

SANTANYÍ, 2017

ÍNDEX

ANTÒNIA VICENS	4
EL TREN, QUE MAI S'ATURA	
CATALINA VIDAL. Ordi Broix	6
ENGUANY EN BUFAM 35	
NAJAT F.A.	8
TOTS TENIM UN TROSSET DE TOTHOM	
CRISTÒFOL- MIQUEL SBERT	11
EL TREN (1917-1964)	
FESTES DE SANT JAUME 2015	18
PREMI BERNAT VIDAL I TOMÀS	25
EDUARD SANAHUJA	26
<i>LA CONDICIÓN LÍTIA</i>	
ANTÒNIA SERVER ADROVER	27
SANTANYÍ-TÀNGER-SANTANYÍ	
CONCURS DE FOTOGRAFIA VILA DE SANTANYÍ	33
PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 2016	35
PADRÓ D'HABITANTS I DEMOGRAFIA	36

SALUTACIÓ

Damunt el turó on s'assenta la vila ja es comença a ensumar de valent la flaire de la festa. Amb un tres i no res, l'engranatge de la roda del temps ha donat una volta i tornam a esser a la plena de l'estiu i el descans, més que un luxe, esdevé una necessitat extrema. Els pobles que saben fer feina també han de saber fer bulla, perquè la diversió, mesurada i equilibrada, és una medicina que guareix cossos i enteniments. El vi i la música alegren el cor i són escalpolons del cel que la vida ens regala. L'amistat és una mena d'aiguacuita que uneix les persones i es congria i s'espesseix amb l'escalfor del diàleg. Parlar, dialogar, contrastar opinions mitjançant la conversa es tan necessari com tenir pa damunt el raol i sal a la taula.

Les festes santanyineres de sant Jaume són un marc temporal idoni per enriquir-nos com a persones. Les presses amb què vivim en el món actual ens aïllen dels conterrànies i sovint és difícil que ens trobem, com si el món s'hagués girat damunt davall i haguéssim perdut la guia de la tramuntana. Però l'apòstol compostel·là fa el miracle i ens trobam. El punt d'encontre és la nostra plaça Major, que més que una plaça és un carrer ample, però fa de meravella la seva funció, amb un marc urbà entranyable en el qual l'arquitectura senyoreja, magnificada per l'entranya eclesiàstica de les pedreres Grans, dreçada en paret excèntrica que no acaba de presidir amb plenitud l'espai que ens agombola a tots, nadius i externs. Un temps no miraven tan prim com ara i els projectes es materialitzaven sense excessives concessions a la regularitat i el resultat avui és objecte d'admiració. La plaça és el centre d'una història sovint convulsa, d'un urbanisme marcadament infantil, però tanmateix és bella. Tothom hi vol esser, fins i tot les falzies amb els seus xiscles frenètics i els discrets cabots instal·lats sota el balcó de la Sala, capguaitant pel petit trau d'un niu fet amb fang del nostre terror. Des de la seva humilitat, hi són per gaudir i fer lulea, perquè també es deuen sentir santanyiners en aquests dies tan marcats.

Així, doncs, preparem-nos per netejar les eines i deixar-les a un racó. No fa res si el rovell les tiny una mica mentre la nostra faç treu llustre, perquè el descans colpeja a la porta i ens demana pas. Obrim-la de pinte en ample i que entri el sol del juliol, que il·lumini els nostres somriures i que el record dels absents ens ompli tots els racons del cor.

Bones festes i molts anys.

Llorenç S. Galmés Verger

Batle de Santanyí

EL TREN, QUE MAI S'ATURA

Antònia Vicens

Encara ara, a vegades, sent el siulet del tren de Santanyí quan jo era nina que, travessant corrals de figueres i geranis arribava fins al meu llit i em rompia el son, els matins.

Llavors m'aixecava de pressa, em vestia, ficava els peus dins les sabates i vinga córrer cap a l'estació. A trobar-me amb amigues que igualment havien vingut a veure arribar el tren i plegades miràvem, embadalides, aquella enorme màquina negra que s'acostava per tot seguit aturar-se bleixant, talment un animal que té set, amb els passatgers que així com anaven sortint s'escampaven per diferents indrets del poble.

No hi solien faltar mai un estol de dones revingudes amb farcells de roba de la llar a l'esquena que tot d'una anirien a vendre-la de casa en casa, tessitures mai vistes que desplegaven damunt les taules dels menjadors. I d'aquesta manera feien córrer una mica el somni que una vida més sofisticada era possible, lluny de l'austeritat d'aquells anys.

També hi solia haver algun esmolador que anava recorrent els carrers cridant a tota veu qui tenia alguna cosa per esmolat, ganivets, destrals, estisores. I de cop i volta els portals de les cases es badaven i apareixien les dones amb els seus estris de cuina rovellats o que tallaven poc. Aquell so esmús de la roda que, en fregar la fulla d'acer o de ferro amarava les entranyes de les parets, m'obria esvorancs al cervell, i es tornava aliança amb la fantasia.

Quan s'acostaven festius, no hi solien faltar els encantadors de serps els quals es posaven a una vorera de la plaça Major i atreïen els que sortien de missa fent anar el flabiol mentre la cobra, contornant-se, allargava el coll amb un frenesí delirant cap a la música; aquest anhel del més enllà que s'encomana a totes les persones i a totes les coses.

Tampoc no he pogut oblidar els endevinaires, defora dels cafès, conhortant les persones que tenien algun familiar malalt o desaparegut. I el temps de collir el gra de xeixa aquelles monges vermелletes amb les seves nines captaires vestides amb una bata vermella que baixaven del tren igual que una volada d'ocells trists i em posaven en contacte amb la tragèdia de la fam, els estralls de la guerra, l'abandó, la infància feta malbé.

Sí, esperar el tren, veure arribar tota aquella gent amb el seus oficis i maneres diferents, i després veure-la partir cap a un altre poble o ciutat amb els seus estris de guanyar-se la vida es convertia en el meu telenotícies i la meva telenovel·la.

Gràcies al tren sabia que més enllà de Santanyí i de la mar hi bategava la història amb la seva grandesa i la seva crueltat. Que hi havia altres llocs, altres maneres de viure i un dia, quan jo volgués, podria partir a la recerca del meu propi destí.

Era, es pot dir, el tren, l'única finestra que tenia per guaitar el món.

ENGUANY EN BUFAM 35

Sebastiana Miquel, Toni Zuazo i Margalida Bonet.

Catalina Vidal
Ordi Broix

D'aquelles festes per no celebrar res o d'aquells balls per festejar un dia qual-sevol de feina esgotadora a fora vila, ja no en queda res. Però la seva essència i el tarannà dels nostres ancestres és el que nosaltres, balladors i sonadors d'Ordi Broix, procuram mantenir vius. No pretenem quedar encallats en el temps, perquè aquest, fora remei, passa, però amb el rigor que ens caracteritza i amb el respecte als nostres avantpassats feim ara, d'aquesta tradició, una festa i d'aquesta manera feim que perduri; perquè l'estimam, perquè la vivim, perquè la cantam i la ballam.

Estimam el ball de pagès, i tant ens és jota com bolero, com diu sa cançó, un fandango o una mateixa i per això posam voluntat a no allunyar-nos del model de ball autèntic, sense floritures, que tanmateix per aquestes contrades no s'estilava. Som terra de gent pagesa, senzilla i treballadora, i en això no ho deixam de banda. Cantam i sonam les mateixes tonades que s'escoltaven mentre feinejaven per entretenir les jornades feixugues i fer-les més bones de dur; i ara, d'aquesta cançó popular, en feim poesia ballada.

Vivim la tradició; i per fer-la més autèntica rebostejam fins a s'enfront del darrer calaix dels canteranos per treure la roba antiga, arnada o no, i amb aquella olor de caixa canteranera que entabana la feim lluir enmig de plaça. Moltes són les cases que, des de sempre i de molt bon gust, s'han ofert a deixar-nos el seu aixovar, tant de rústic com de mudat, i des d'aquí aprofitam l'avinentesa per agrair-lis el fet, ja que sabem que són peces molt estimades i de gran valor sentimental.

I la cantam i la ballam amb la mateixa il·lusió de quan na Sebastiana i na Margalida, mares i mestres del grup, engronsaven el braçol d'Ordi Broix. Han pas-

sat els anys així com ha passat, amb un anar i venir, balladors i sonadors de gran qualitat humana, els quals han fet que el grup hagi crescut. Tant, que enguany bufam els 35 anys de la formació, i n'estam molt satisfets de poder compartir un any més, i sense interrupció, la vetllada que més orgullosos ens fa sentir, la vetllada de Sant Jaume.

I que siguin per molts d'anys més, de ball vitenc i poesia popular cantada. Perquè l'estimam, perquè la vivim, la cantam i la ballam.

Sant Jaume 2017

TOTS TENIM UN TROSSET DE TOTHOM

Najat F.A.

Tinc 21 anys i estudio econòmiques a la Universitat de les Illes Balears. Em fascina el món artístic i molt especialment l'escriptura, de fet, vaig guanyar alguns concursos de poesia en català a l'IES Santanyí i algun relat en llengua castellana. M'encanta llegir i m'agradaria disposar de més temps per dedicar a aquells llibres que, a primera vista, són infinits però que, una vegada que comences, no pots aturar perquè l'art amb el que es fa t' absorbeix per complet. Som una al·lota que m'encanta relacionar-me amb tot tipus de gent, des dels més petits fins als més majors i, tot això, combinat amb una gran diversitat de nacions, ja que consider-ho que tot és un gran enriquiment i, al ser una enamorada del coneixement, són experiències molt satisfactòries i gratificants, de fet, un dels meus grans plaers és el poder tenir una bona conversa amb algú, sobre qualsevol tema i poder extreure'n algun aprenentatge nou. Són d'aquells moments que es passen les hores en instants i no et dones compte de l'existència del temps ni l'espai. Qui em coneix, sap bé que som una al·lota molt curiosa, alguns em diuen que no ho hauria de ser tant, alguns que està bé ser-ho però, al cap i a la fi, és quelcom que forma part de la meva essència i, si us sóc sincera, tinc por que algun dia la perdi perquè deixar de tenir curiositat és deixar de conèixer, deixar d'experimentar, deixar de sentir noves emocions, aquell tipus d'emocions que et posen la pell de gallina i et sacudeixen dolçament. Fins aquí no crec que hi hagi res fora del normal però, he oblidat dir qui som... M'anomen Najat F. A. i, com heu intentat llegir, molt mallorquí no és...Sí, som originària del Marroc, des que tenia 5 anys he viscut a Mallorca i, per tant, la meva infància i adolescència encara puc olfetjar el seu dolç aroma en molts de racons d'aquí...

El conjunt de les nostres circumstàncies, siguin bones o dolentes fan que siguem el que som avui en dia i si t'atures a pensar-ho segur que has viscut coses que t'han marcat, que t'han canviat el xip i han conformat el que ets avui dia, del qual en pots estar ben orgullós o no tant i, si és el darrer cas, dei-

xem que et digui que tens l'objecte mal enfocat, que a l'igual que les càmares sino enfoques bé tot ho veus malament, així que, atura't i enfoca bé l'objectiu que de mentres la càmara està gastant bateria...

Idò bé, jo estic molt contenta de com som a dia de avui, malgrat pensi que sempre puc millorar i que queda molt per aprendre! El que som avui en dia és gràcies a la meva circumstància: al fet que visc entre dues cultures, a l'educació dels meus pares, a la gent que he anat coneguent en aquests anys, a l'educació que he rebut, sobretot, l'educació que vaig tenir el privilegi de gaudir de les mans de na Margalida Garcies Bordoy, en Pere Joan Cabot i en Jaume Serra, entre d'altres, que no només ens ensenyaven amb passió sinó que a més tenim una petita part que forma la nostra persona.

Aquests professors han fet una molt bona tasca i poden estar ben orgullosos de la seva feina perquè, no només ens han ensenyat la seva assignatura amb energia, ens han motivat per interesarnos en elles, cosa que avui en dia se està perdent, sinó que m'han aportat moltíssim a la meua vida personal i, consider-ho que la tasca de un professor és molt important ja que passam el major temps de les nostres vides a les aules i tenen una gran influència sobre nosaltres.

La Senyora Garcies, professora de català i ja, per desgràcia, jubilada, va aconseguir que dominés l'escriptura i parlar en català i me va aportar una part dels valors que tinc avui, en Pere Joan Cabot, professor de filosofia, va accentuar la curiositat que tinc per les coses, el no conformar-me, l'anar més enllà del comú, a saber apreciar els colors de l'art i, en Jaume Serra, professor de matemàtiques, va aconseguir que superés el meu gran dilema amb les matemàtiques, que tot amb esforç s'aconsegueix i que no hi ha res que no poguem assolir malgrat les dificultats que hi hagi, això darrer també aplicat a la vida ... Crec que la paraula "gràcies" queda molt petita, va ser tot un gran honor gaudir de les vostres classes!

Viure entre dues cultures té moltes anècdotes... ara mateix me'n record de la nit dels reis de fa uns 12 anys. A la nostra cultura no existeixen els reis mags però a l'escola tothom en parlava sobre el que demanarien i vaig preguntar com es feia tot allò, em varen dir que hauria d'esciure el que volia com a regal i que si m'havia portat bé m'ho durien i sinó em durien carbó. Molt entusiasmada, quan vaig arribar a casa, el primer que vaig fer després de dinar va ser escriure una carta als reis mags, demanant coses per a mi i per els meus germans petits però, tenia un problema i és que no sabia on vivien els reis mags, no sabia la direcció així que, aprofitant les classes de repàs d'horabaixa que

ens impartia, entre d'altres, la professora Sebastiana, vaig xerrar amb ella sobre el meu dilema de la direcció dels reis mags i ella, molt dolça em va dir que ella ho enviaria els reis mags i, jo tota feliç li vaig entregar la meva carta.

Durant la nit dels reis, no sé qui em va dir que hauria de deixar els llums encesos de casa perquè els reis sapiguessin que els esperava però, per a la meva sorpresa, van passar hores i hores i els reis mags no van aparèixer. Molt trista em vaig anar a dormir pensant que m'havien pres el pèl. Al dia següent, vaig aixecar-me, i, encara amb el mal sabor d'aquell vespre, vaig anar a berenar quan de sobte varen tocar el timbre. No m'ho podia creure! Hi havia una dona amb un parell de capsos i em va dir que eren els meus regals de part dels reis mags. La felicitat d'aquell dia encara la puc sentir ara... Aquella dona era la regidora de Santanyí en aquells moments, na Maria Pons i, gràcies a na Sebastiana, a la regidora, a l'Ajuntament, a la parròquia i a gent de Santanyí aquella nina tan innocent va gaudir, com els altres infants del municipi, dels reis mags!

D'aquesta anècdota he après molt, he après la delicadesa amb la que s'ha de tractar la inocència dels nostres petits, la importància de ser una persona altruista i que les coses que es fan amb sentiment sempre marquen a les persones, crec que una persona que té humanitat, és la més rica de tots, perquè no és el mateix ser humà que tenir humanitat...

Santanyí ha fet una part del que som avui, la seva gent, les seves tradicions i m'ha presentat a gent que s'ha convertit en imprescindible per a mi, com una de les meves grans amistats, una persona extremadament increïble, na L.S.M una persona que, fins en els pitjors moments sap treure'm un somriure(i no és fàcil).

Santanyí té uns llocs preciosos en els quals es pot gaudir d'una immensa pau, una pau que et permet desconnectar i conèixer-te millor, una pau per fer pauses i saber on som i cap on ens dirigim, Santanyí m'ha ensenyat moltes lliçons i ha estat una gran còmplice. Santanyí ja forma part de mi...

Gràcies a l'Ajuntament per deixar-me gaudir d'aquesta experiència i per confiar en mi. Gràcies pel vostre temps, ens veiem pels carrers de Santanyí!

EL TREN (1917-1964)

Cristòfol- Miquel Sbert

Des de que el primer tren va començar a funcionar a 1831, a Anglaterra -entre Manchester i Liverpool-, va ser considerat com una eina imprescindible pel desenvolupament econòmic i social d'una població. Avantatjava a la diligència en comoditat, freqüència, economia i rapidesa, ja que permetia passar dels vuit o nou quilometres hora de les recules als trenta de la màquina. *Producirá un sinnúmero de beneficios a la agricultura, industria y comercio de todos los pueblos atravesados por este camino de hierro.*¹

Quan el 1875 s'inaugura el primer tren balear, entre Palma i Inca, a Santanyí, encara la manera sistemàtica d'anar a Palma era amb els carros dels traginers, el divendres a les dues de la tarda cap a Palma amb un carretó envelat, amb canastres d'ous i gàbies amb conills i gallines per a vendre. El punt més temut del trajecte era el pas pel pinar de Pahissa, després de Lluchmajor, passada la mitjanit, on podien ser atacats per bandolers.

El 7 d'octubre de 1897 s'inaugurà la línia que unia Felanitx amb Santa Maria. Llavors es posà un servei de diligència des de Santanyí cap a aquella població.

UNA GRAN IL·LUSIÓ

El projecte de la construcció del tren era una obra faraònica però que tindria un efecte molt positiu sobre l'economia i l'aïllament del poble. La gènesi comença l'any 1905 quan a cal comte d'Aiamans de Palma es reuneixen els iniciadors del projecte i es constitueixen comissions per a estudiar-lo.² El 30 de desembre de 1909 s'obre a La Gaceta el concurs de projectes. La publicació del qual se celebra amb una cercavila musical pel poble.

Entusiasta resultó la manifestación que tuvo lugar en Santañy la tarde del domingo por el fausto motivo del concurso publicado para la adjudicación del

¹ El Heraldo de Lluçmayor, 21/7/1917.

² La Bona Causa, Inca, 22/7/1905.

*ferrocarril Palma-Santañy. El Ayuntamiento y personas de todas clases sociales, precedido de la banda municipal tocando alegres pasodobles recorrió las principales calles de la población y reunidos en el Ayuntamiento, se hicieron por los concurrentes máximas manifestaciones de júbilo, convencidos de que la realización de tan importantísima obra mejorará los intereses generales de Mallorca y de las poblaciones unidas. El acto resultó un verdadero acontecimiento.*³

La subhasta s'adjudica a la Companyia de Ferrocarrils el 1910.⁴ Però, el 21 de maig de 1912 encara l'Ajuntament de Santanyí ha de demanar directament la col·laboració d'Antoni Maura des de Madrid: *Acordó dirigirse a Vd. y demás Senadores por Mallorca para que activen su resolución en dicho Ministerio segurísimos que del interés que V.E. tome ha de depender el éxito de la mejora que tanto anhelamos.*⁵

El novembre de 1912 es rep amb satisfacció l'aprovació del projecte. Es confia que les inversions en els trens balears marcaran un canvi de tendència del capital mallorquí clàssicament invertit a Sud-amèrica⁶. *La suscripción de obligaciones ofrecida al público por la Compañía de Ferrocarriles de Mallorca para construir la línea Palma-Santany, en una semana ha realizado 1.500.000 pesetas.*⁷ Els títols de l'emprestit eren de 500 pessetes al 4%. Per aquells homes del poble era motiu d'orgull el poder exhibir dins la cartera el seu "paper des tren", l'obligació.

La societat privada *Ferrocarriles de Mallorca* havia estat constituïda cinquanta anys abans, amb la col·laboració del Crèdit Balear, i segurament va ser la societat que més va influir en el desenvolupament de la riquesa insular. A més de les línies -de via estreta- Manacor-Artà, sa Pobla, Felanitx, Santanyí, plantejava arribar a Pollença des de sa Pobla i enllaçar els terminals de Sa Pobla, Manacor, Felanitx i Santanyí.⁸

Es preveia inaugurar la línia el 1915 però l'esclat de la Gran Guerra provocà la carestia dels materials, entre els quals el carbó, i la conseqüent pujada dels preus.

³ La Aurora, de Manacor el 5/2/1910.

⁴ Correo de Mallorca, 22/10/1910.

⁵ Fundació A. Maura, Madrid. Lligall 47/24, signada pel batle Miquel Clar.

⁶ La Almudaina, 18//4/1913.

⁷ La Región, 14/4/1913.

⁸ Cambra de Comerç de Palma, butlletí de febrer 1920.

L'enginyer Eusebi Estada (1843/1917) que havia fet el traçat de la xarxa de tramvies elèctrics de Palma, fa el de la línia Palma-Santanyí. Comença l'expropiació de finques⁹.

La molt laboriosa instal·lació de la línia, començada a mitjan 1913, fou dirigida per Lluís García Ruiz. Aquest venia de Palma amb el seu portaviandes, però les cases benestants s'afanyaven a matar un gall per convidar-lo a dinar. Per tal que l'estació del tren tingués una plaça digna es va esbucar una casa, la darrera del carrer. Encara es nota. I se sembraren lledoners per fer un pas-seig.

Es varen haver de construir tres viaductes, un pont (el de Son Verí, de 71,40 metres de longitud, format per set arcs de vuit metres de llum), nou pontons, onze clavegueres, un pas interior i set de superiors. A partir de s'Arenal començava una pujada que anava dels 21 als 133 metres d'altura de Lluchmajor. Malgrat l'ample corba de la via per salvar aquest desnivell, la pujada a Lluchmajor era feixuga, reduint-se la velocitat a la meitat. Per a evitar travessar la pujada entre Campos i Santanyí es bifurcà i passava pels Banys de sant Joan i ses Salines.

L'ARRIBADA

No es va fer la gran rebuda que l'esdeveniment demanava. *Su inauguración oficial no revestirá caracteres de gran fiesta, debido a las anormales circunstancias que aconsejan a los pueblos evitar gastos extraordinarios. Los representantes de la prensa fueron invitados a una visita previa. Llegados a Santanyí, recorriendo el pueblo, contemplando las casas típicas muchas de ellas con el nombre de las calles y sus números en historiada caligrafía, la vetusta iglesia y la antigua Porta Murada, que nos hizo recordar aquella nuestra puerta de Santa Margarita.*¹⁰

El trajecte Palma-Lluchmajor s'havia inaugurat el 6 d'octubre de 1916 i s'havia arribat a Campos el 28 de febrer de 1917. El tren, amb la locomotora engalanada amb escuts, banderes i garlandes de mata, va ser rebut amb entusiasme popular i música a Santanyí el 21 de juliol de 1917. Realitzava el trajecte Palma, Coll d'en Rebassa, Es Pitlarí, Arenal, Lluchmajor, Campos, Banys de sant Joan, ses Salines, Llombards, Santanyí, de seixanta-dos quilometres en dues hores quinze minuts. El preus eren de quatre pessetes a primera, dues pessetes seixanta cèntims a segona i una pesseta quaranta cèntims a tercera.

⁹ Acta mun. 24/2/1915, llibre 1,128, AMS.

¹⁰ Correo de Mallorca, 18/7/1917.

Sortia a les 4, 7,45 i 17,20 i arribava a Palma a les 7,10, 10 i 19,35, respectivament. Sortia de Palma a les 7,45, 14,30 i 18,20.¹¹

Amb la inauguració d'aquesta línia, i la d'Artà quatre anys després, va quedar pràcticament coberta la que durant molts d'anys seria la xarxa de trens a Mallorca, tenia 248 quilòmetres.

Aviat arribaren les queixes. Es sol·licitava de la Companyia de ferrocarrils: material nou, instal·lació de frens automàtics, canvis en els horaris, col·locació de cadenes en els camins de més trànsit i que es restablissin els dos serveis diaris ja suprimits a causa del grip: *Una enorme concurrència precedida por el Sr. Alcalde, acompañada por la banda de música, se dirigió a la estación de ferrocarriles, entregando un telegrama al Jefe de la misma para que lo curse.*¹²

El tren oferia també serveis esporàdics amb motiu de les festes des de Palma o des de aquí a altres pobles, amb tornada ja passada la mitjanit. Durant molts d'anys anar a esperar el tren els diumenges va ser una de les passejades obligades de la joventut, costum que ja datava del temps de les diligències. Arribava a les quatre i mitja i llavors partia la diligència cap a Calonge.

*Elles se passejaven per s'estació totes gojoses porque sa que mes sa que menos duyen cosas novas. Després d'arribá es tren, totes pujaren sa plassa, porque es joves les vessen y unes en ses altres sa contaven ses penes ja que casi totes el tenen a Cartagena.*¹³

El 1928 es va concedir per subhasta l'exclusiva de la línia de serveis públic d'automòbils per a la ruta Palma-Santanyí-ses Salines a l'empresa Clar, monopoli que sobreviuria al tren.

EL CAP DE L'ESTACIÓ

En plena guerra, el 1938, arriba a Santanyí el que seria cap d'estació fins al final, Rafel Coll Ribas. La seva filla Joana recorda el que s'exportava. En Blai Rigo (a) cova i en Joan Adrover de Son Alegre, embarcaven gerres de llet; en Llorenç Escales (a) Melé, porcs i bestiar; en Pere Munar, palla, una càrrega molt delicada degut a la carbonissa; en Llorenç Perelló (a) Batallón, vedells; en Joan Sitges (a) Magre, pedreny de Santanyí, que a vegades enviaven a Itàlia; en Toni Vidal, de ca sa muda, embarcava ous; en Jeroni Obrador, ametlles; na Miquela d'es carreró, na Magdalena Llambíes i na Miquela Jordiona, bro-

¹¹ El Heraldo de Lluçmayor, 9/3/1918.

¹² Heraldo de Lluçmayor, Última Hora, El Felanigense, 5/5/1919.

¹³ Es Gallet, 25/3/1922.

datos, que sovint enviaven a Barcelona. També se facturaven caragols, conills, gallines i garrofes.¹⁴

Hi havia tres conduccions diàries que solien ser emprades per unes trenta o trenta-cinc persones. I dues el cap de setmana. La mitjana dels combois dels automotors ràpids era de 45-46 km/h.

El mateix Rafel Coll contava que temps abans de la seva arribada s'havia transportat un carregament d'ovelles a Son Fàbregues, on després seria l'aeròdrom de Son Bonet. La finca no devia ser ben tancada la qual cosa va ser aprofitada per les ovelles per escapar-se i tornar quasi totes.¹⁵

El tren a la nit quedava a Santanyí. El guardavies, qui abans de sortir el primer tren se'n anava a fer el recorregut de les vies, al manco fins a ses Salines, a peu; el fogoner, que s'aixecava unes hores més prest per tal d'encendre la caldera de la màquina, el revisor, el maquinista i el guardafrens, dormien en una caseta darrera l'estació. Fosca negra ja començaven a fer les renoueres manobres.

ELS ACCIDENTS

La creixent motorització de les carreteres, que ofería un servei de camió més ràpid i porta a porta, va incidir negativament sobre la rendibilitat del tren. L'any 1946, es varen haver d'agrupar els viatgers i les mercaderies dins els mateixos combois. A més de la tardança que ocasionava el desenganxar la màquina per arregar els vagons de mercaderies a cada estació, augmentava el perill d'accidents a causa dal baix nivell de manteniment degut a la vegada als mals resultats econòmics i a l'aïllament internacional.

A més de les enganxades letals de persones, tres foren els descarrilaments que el tren correu n°. 74, de la línia Palma-Santanyí va sofrir. El del 9 de març de 1948, en es Palmer entre Campos i ses Salines. Es va rompre l'eix. No hi va haver ferits i l'incident va acabar amb una espècie de festa.

El del 15 de novembre de 1949 va ser més seriós. *Se ha ofrecido ante nuestros ojos atónitos un cuadro impresionante y desolador. A cada lado de la via aparecían montones de astillas y chatarra de los vagones descarrilados, que en número de cinco, dos de pasajeros y los restantes restantes de mercancías, estaban volcados completamente destrozados. En el rostro de los viajeros se notaban las muestras de un nerviosismo y pánico extraordinario.*¹⁶

¹⁴ Ressó, juliol 1996.

¹⁵ Brisas, 18/10/1992.

¹⁶ Baleares, 16/11/1949.

Així ho contava L'Almudaina, A las 15,45, bajando una ligera pendiente antes de llegar a Campos, a una velocidad de unos treinta kilómetros, se produjo la rotura del primer vagón detrás de la máquina, que iba cargado de gruesos sillares de marés. La rotura produjo el descarrilamiento del vagón, cayendo las piedras sobre la vía. Se desprendió el vagón descarrilado y los otros vagones se precipitaron sobre el mismo con tal violencia que el tercero incluso saltó por encima de los que iban delante arrastrando dos coches de viajeros y el coche-correo.

Una mujer quedó aprisionada bajo un vagón de tercera completamente destrozado. Sufre fuerte conmoción, siendo su estado grave. El resto de los doce heridos sólo sufrieron contusiones. Entre ells Onofre Rigo de l'agència de transports, va quedar estès amb un braç sobre la via, de manera que si el tren no s'hagués aturat dos metres abans, li hagués tallat.

Una joven de unos quince años que estaba asomada a la ventanilla fue despedida con violencia del vagón, cayendo al suelo sin sufrir la mas ligera herida, se encontró junto a un niño envuelto en pañales también despedido del convoy sin el más ligero rasguño.

El tercer accident va passar la tarda del 17 de juliol de 1953, prop de Lluçmajor, al pas a nivell de Cala Pi, on un camió de transport va col·lisionar amb el tren. El primer va quedar completament destrossat i el seu conductor greument ferit. Dos vagons del tren quedaren descarrilats i dos dels seus ocupants, els germans Onofre i Antoni Rigo, sofriren erosions al cap i múltiples contusions. *El aspecto que ofrecia el lugar del accidente era impresionante.*¹⁷

Segons Nicolau Cañellas, l'explotació d'aquesta línia mai no havia estat molt rendible. Just va oferir beneficis entre 1922 i 1925, en 1931 i en 1933. El 1951 l'Estat es fa càrrec de la seva deficitària gestió. El setembre de 1956 arriben els primers automotors, els alemanys Ferrosthal.¹⁸ Les velles locomotores de vapor i els antics cotxes de fusta són substituïts per aquests, més moderns, ràpids i nets. I s'acaba amb la carbonissa.

EL FINAL

Una decisió fulminant, precipitada i poc seriosa, amb l'excusa de la construcció de l'autopista a l'aeroport i la seva ampliació acabà amb la línia Santanyí-

¹⁷ Balears, 17/7/1953.

¹⁸ Cañellas Serrano, Nicolau, La iarda mallorquina, Conselleria de Treball i Transports, Govern Balear, 1990.

Palma. Deu mesos després ja estava completament desmantellada i els seus trens havien passat a reforçar la línia Palma-Inca¹⁹

Perico Pomar conta el seu acomiadament. *A las 7,20 de la tarde hubo como un punto de nostalgia. Cielo gris, gente callada, un golpe de campanilla, un silbido.* Un grupet de santanyiners havien anat a acomiadar-lo. També la família de Garçia-Ruiz feu el doble trajecte final. Era el quatre de març del 1964.

El seu desmantellament va ser seguit pels de Felanitx, 1967; Manacor, 1977; Artà, 1977; i sa Pobla, 1981.

¹⁹ Olmo Ribas, Carlos, El tren a Mallorca, 125 aniversari 1875-2000.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

DIVENDRES DIA 14 DE JULIOL

- A les 19.30 h Inauguració de l'exposició de pintura *Un altre llenguatge* de **Ca-margo**. A la Casa de Cultura Ses Cases Noves.

DILLUNS DIA 17 DE JULIOL

A les 20.00 h Inauguració de l'exposició de pin-tura *Litos* d'**Àngel Pascual Rodrigo**. A sala Bús-ser de l'Ajuntament de Santanyí.

A les 20.55 h Ballada de gegants **Bernat Cin-claus** i **Maria Ramis**. A la Plaça Constitució.

- A les 21.00 h Pregó de les festes de Sant Jaume 2017 a càrrec de **Sebastià Vidal i Vicens**. A continuació, concert a càrrec d'**Ensemble Lumière**. A la plaça Constitució.

DIMARTS DIA 18 DE JULIOL

- A les 18.00 h Concurs de dibuix a s'Abeurador per a nins i nines fins a 14 anys. Organització: Associació de Mestresses de Casa Nuredduna de Santanyí.
- A les 21.30 h Mostra de ball a càrrec d'Ordi broix. A la plaça Major.

DIMECRES DIA 19 DE JULIOL

- Taller de teatre de **Jeroni Obrador** del 19, 20, 21, 24 i 25 de juliol, grups d'adults, nins i adolescents. Horaris i espai a convenir. Per a més informació tel. 674.164.507 Mail: info@tshock.org.
- De les 10.00 h fins les 14.00 h el bus del Donants de Sang serà a s'Abeuredor. Anima't i fes una donació de sang!
- A les 17.00 h Horabaixa de jocs inflables i sabo-nera per a nins i nines. Al camp municipal d'esports i Piscines de Santanyí.
Hi col.labora: Piscines de Santanyí i Cala d'Or.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

- A les 21.00 h GIMCANA ENTREVESSADA , si tens ganes de divertir-te i riure amb els teus amics vina i fes grups de 4 persones a partir de 16 anys, recorrerem tot el poble fent les més divertides proves. Per poder-se apuntar i donar més informació telefonar al 681.238.081 o 671.669.864 (hi ha temps per apuntar-se fins dia 17 de juliol). Lloc: Plaça Major. Organitza. Joves de Santanyí.

DIJOUS DIA 20 DE JULIOL

- A les 10.30 h GIMCANA, per a nins i nines, i joves nascuts entre el 2009 i el 2001. És una gimcana amb tot tipus de proves on els components de l'equip han d'anar vestit amb roba de semblant. Inscripcions fins dimecres 19 a les 11.00 al Centre Jove. Fes grups de 4 persones i vine a participar-hi. Lloc Centre Jove. Organitza. Regidoria de Joventut 971 64 21 36
- A les 21.00 h Entrega de premis als millors estudiants amb millor nota de primària, ESO i batxillerat. Al saló de plenaries de l'Ajuntament de Santanyí.
- A les 21.30 h Tradicional sopar a la fresca de pa amb oli a la plaça Major. Per poder sopar haureu d'adquirir tiquets. El preu del tiquet és de 5€ i es podran adquirir, fins al dia 18 de juliol, als llocs següents: Ajuntament de Santanyí (Marga Obrador), Can Bordoy, Bar Can Piquer, Bar Cas Mosson, Perruqueria Pels Pèls (Cala Figuera)

DIVENDRES DIA 21 DE JULIOL

- De les 17.00h a les 19.00h, a les piscines municipals de Santanyí, **Mulla't per l'Esclerosi Múltiple, "vine a nedar per l'EM"**. Gaudirem d'una exhibició de natació sincronitzada a càrrec del **CLUB MEDITERRANEAS**.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

- **A les 19.30 h** Festa Holi (festa de colors original de la Índia). No pots faltar a la festa més espectacular de l'estiu. Vine-hi vestit amb la camiseta de les festes blanca o amb colors clars, amb ulleres de sol i prepara't per viure una autèntica explosió de colors, diverteix-te tirant la pols de

colors a l'aire amb els teus amics. Lloc: camp municipal d'esports.

- **A les 20.00 h** Inauguració de l'exposició *100 anys de l'arribada del tren a Santanyí*. A continuació, conferència a càrrec de Miquel A. Rigo, dels Amics del ferrocarril (AAFB), amb projecció de nombroses fotografies de l'època. Col·loqui.
- **A les 23.30 h** Gran verbena amb els grups: MAY DAY i WATEQUES. Lloc: camp municipal d'esports.

DISSABTE DIA 22 DE JULIOL

- **A les 10.00 h (fins a les 18.00)** *El tren torna a Santanyí*. El trenet de 5 polzades dels AMICS DEL FERROCARRIL, estarà a disposició de tots, grans i petits, al pati del pavelló del CP Blai Bonet.
- **A les 11.00 h** Contacontes "Arribada del tren a Santanyí" a càrrec la emblemàtica i divertida de Maria Bimbolles. Lloc: pati del col·legi Blai Bonet.
- **A les 20.00 h** Presentació del llibre "*La condició lítia*" de **Carles M. Sanuy**, guardonat amb el XXXII premi de poesia Bernat Vidal i Tomàs. La presentació comptarà amb la presència de la regidora de Cultura, Ricarda Vicens Schluhe; de l'editor, Pau Vadell; i del batle de Santanyí, Llorenç S. Galmés Verger. *A la Casa de Cultura Ses Cases Noves*

- **A les 22.00 h** "Verbena Camp" (música i gelat) Orquesta Galatzo, Ves-Hi Tu i Dj Titi. Queden especialment convidats tots els balladors i balladores. A la plaça Major

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

DIUMENGE DIA 23 DE JULIOL

- A les 19.00 h Cursa esportiva i Nòrdic Walking, a favor de l'Associació contra el Càncer de Santanyí. Per a més informació: www.elitechip.net
- A les 22:00 h Macromusical amb la Banda Municipal de Música de Santanyí dirigida per Pedro Vallbona. Lloc: Carrer Bernat Vidal i Tomàs, 58 (aparcament davant sa Creu)

L'Ajuntament de Santanyí, juntament amb el departament de Joventut decideixen presentar un macromusical amb la gent del municipi per les festes de Sant Jaume 2017.

Sinopsi: Encarreguen la tasca d'escriure el guió a una gran editorial. Aquesta li passa el projecte a un guionista estressat per la feina, que veu com el projecte li ve gran i comença a tenir visions contradictòries. Finalment i malgrat totes les pressions el protagonista aconsegueix tenir enllestit el guió encarregat

DILLUNS DIA 24 DE JULIOL

- A les 17.30 h Sortida de dimonis i caparrots acompanyats pels xeremiers del terme. Faran el cercavila pel poble.
- A les 18.00 h Corregudes de cintes i carreres de joies. A la Plaça Major.
- A les 21.30 h "Replec" cercavila pel poble a càrrec de l'Associació de Cavallistes de Ses Salines.
- A les 22.00 h "Jaleo" jocs d'anelles i corregudes d'abraçats pels cavallistes de Ses Salines acompanyats per la Banda Municipal de Música de Santanyí. Lloc: pàrquing devora bar Sa Picada, al costat de la via de cintura.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

- **A les 00.00 h** Gran verbena al camp municipal d'esports amb SES BUBOTES i REVIVAL '90 on repassarem els èxits dels anys 90 fins l'actualitat amb Dj Marxi i Dj's locals

DIMARTS DIA 25 DE JULIOL

- **A les 10.30 h** Albada amb la Banda Municipal de Música de Santanyí.
- **A les 11.00 h** Ofici solemne en honor de Sant Jaume. Presidirà i predicarà Mons. Juan de Dios Hernández Ruiz, S. I., Bisbe auxiliar de l'Havana, Cuba. Cantarà la Coral de Sant Andreu.
- **A les 12.00 h** Interpretació de la Balanguera per la **Banda Municipal de Música de Santanyí**. Seguidament, ballada dels gegants **Bernat Cinclaus i Maria Ramis**.
- **A les 12.10 h** Acte de reconeixement als músics que fa més de 20 anys que toquen amb la Banda.
- **A les 19.00 h** Festa de les persones majors de Santanyí amenitzada per la coral de la 3ª Edat de Santanyí. Durant la festa es farà un petit homenatge a totes aquelles parelles de Santanyí que duguin casades durant 50 anys o més. A la Residència de la tercera edat. (Es prega que totes aquelles parelles que es trobin empadronades a Santanyí en aquesta circumstància ho comuniquin a l'Ajuntament de Santanyí. Demanau per Marga Obrador o Maria Pons)
- **A les 22.00 h.** "MALLORCA GAY MEN'S CHORUS" presenta "al desnudo". Al camp municipal d'esports.
- **A les 00.00 h** Gran castells de focs artificials a càrrec de Piro tècnica Jordà. Al lloc de sempre.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

DIMECRES DIA 26 DE JULIOL

- A les 21.00 h Demostració del club esportiu de ball de Felanitx i seguidament ball en línia amb Antònia i Rafel. Lloc: plaça Major.

DIJOUS DIA 27 DE JULIOL

- A les 22.00 h Concert de Long Times No Swing i la Glissando Big Band. A la plaça Major.

DIVENDRES DIA 28 DE JULIOL

- A les 20.30 h Mater-class de Zumba amb instructors del T.M. de Santanyí i amb participació d'instructors d'arreu de Mallorca. Lloc: camp municipal d'esports. Hi col.labora: Piscines de Santanyí i Cala d'Or.

- A les 22.00 h Els amics del teatre de Santanyí participen en les festes de Sant Jaume i vos conviden al teatre a la fresca. Veurem "Casau-vos i vos diran vos". Lloc: darrere el Teatre Principal de Santanyí.

DISSABTE DIA 29 DE JULIOL

- A les 10.00 h Excursió a s'Amarador amb carros, cavalls, egües, ases, mules, some-res, tractors, mobilettes... Cadascú ha de dur "pa i taleca". Partida de la plaça Ramon Llull.
- A les 14.00 h Després d'un bon bany dinarem tots junts. Inscripcions fins divendres dia 28 de juliol de 9.00 a les 14.00 h a l'Ajuntament de Santanyí (Marga Obrador).

DIUMENGE DIA 30 DE JULIOL

- A les 9.30 h Volta amb bicicleta per a tothom. La partida serà de la plaça Major i l'arribada a sa residència. Organització: Renault Santanyí i Cosme Mestre.

SANT JAUME 2017 | SANTANYÍ

Del 14 al 30 de juliol

- **A les 19.00 h** Partit de futbol entre el C.E. Santanyí i equip per determinar.
Lloc: camp de municipal d'esports

- **Can Jordi, humor**

- **A les 18.30 hores** començarà la visita guiada. A uns dies de l'inici de la tercera campanya d'excavacions de les talaies de Can Jordi, vos convidam a visitar el jaciment.

- **A les 20.00 h, Xavi Canyelles** ens farà un repàs de l'actualitat en clau d'humor amb el seu xou **Un poc de tot**.

En acabar l'espectacle, hi haurà un tast de vi de Son Alegre i una picada de menjar del país que ens farà Margalida Carretero.

Lloc: Talaies de Can Jordi, jaciment arqueològic.

Ho organitza: LAUSA Associació Cultural.

CAMISETES DE SANT JAUME 2017

Novetats!!!

Enguany tenim dues camisetes,
perquè les pugueu lluir durant totes les festes.

La camiseta blanca, vos serà molt pràctica per a la festa holli.

I la camiseta blava, per al jaleo.

Feim festa, feim poble

Pots comprar la teva camiseta, al Centre d'Informació Jove els dies 12, 13 i 14 de juliol. De 9 a 13h

Les camisetes que quedaran es vendran al dies 17, 18 i 19 a l'Ajuntament (Marga Obrador)

El preu de les dues camisetes que es venen juntes és de 5 €

No et quedis sense la teva!! No esperis al darrer moment que després no trobes talles!!.

Ajuntament de Santanyí

ACTA DE LLIURAMENT DEL XXXII PREMI BERNAT VIDAL I TOMÀS

Ricarda Vicens Schulhe, com a secretària del jurat del XXXII Certamen de Poesia *Bernat Vidal i Tomàs* que organitza l'Ajuntament de Santanyí.

CERTIFIC:

Que el jurat del XXXII Premi de Poesia *Bernat Vidal i Tomàs*, format per Antoni Viidal Ferrando, Pere Antoni Pons i Tortella i Eduard Sanahuja es va reunir dia 11 d'abril de l'any 2017 i després de les oportunes deliberacions, va decidir atorgar el premi Bernat Vidal i Tomàs 2017, per unanimitat, a l'obra titulada "La condició lítia" que participava amb el pseudònim *Ofidi*, que una vegada oberta la plica el guanyador és Carles M. Sanuy de Lleida.

I, perquè així consti, expedesc aquest certificat.

Santanyí, 11 d'abril de 2017

La secretària

Membres del jurat

Ricarda Vicens

A. Vidal Ferrando

Pere Antoni Pons

Eduard Sanahuja

LA CONDICIÓN LÍTICA

Eduard Sanahuja

El llibre guanyador del XXXII premi Bernat Vidal i Tomàs, convocat per l'Ajuntament de Santanyí, és una indagació en l'origen i el destí de la condició humana. Els seus poemes, breus i intensos, ens presenten un paisatge en què la memòria, la desmemòria i el poema s'entrecruen. Des d'un caos primigeni de la matèria, un caos que pot ordenar-se aparentment en cristal·litzar, la vida –pell o mortalla–, s'escola en el silenci d'una branca morta. Vida i mort són, en aquest cas, una sola cosa en el lent procés de descomposició del poema. De igual manera, el món, la intempèrie, és vist com una forma d'erosió: pedres que perden les arestes i esdevenen còdols arrossegats i empassats pels corrents, el cisell inexorable de l'aigua, fins arribar a al caràcter infinitesimal de la sorra, de la pols i de la cendra, l'essència mateixa del no-res. Es tracta, doncs, d'un llibre farcit d'imatges brillants, enigmàtiques, que han de seduir forçosament tots aquests lectors que aprecien una poesia essencial, que acarona l'enigma i defuig la narrativitat banal. La pedra, correlat del poema, se'ns hi desplega amb tota la seva semàntica. El poeta no és més que un nigromant que situa damunt la taula les seves cartes: cartes en blanc, temps en blanc, el que resta de la memòria del seu atzarós viatge.

SANTANYÍ-TÀNGER-SANTANYÍ

Antònia Server Adrover

Quan era nina sentia parlar de Tànger a la gent gran, de les coses que venien d'allà, des de teixits a medicines, queviures i articles exòtics. Aleshores no sabia ubicar en el mapa aquell indret, però no havia d'estar massa llunyà pensava, ja que s'hi anava amb una bona barca, això sí, semblava un lloc fascinant, llavors no podia imaginar que molts d'anys després, jo mateixa faria estades en aquesta ciutat misteriosa encara amb fabulosos periples lligats a la nostra terra.

A una recolzada del carrer Daar Baraud, altre temps Calle de la Marina, com reça una placa existen, s'hi troba el "Cafè de los Navegantes" i just davant l'esplanada de l'històric Hotel Continental i la seva magnífica panoràmica sobre el port i la badia de Tànger. És un petit barutxo de nom espanyol i parroquians tangerins jugant a dòmino o al parxís, alguns fumant kif, conversant i deixant córrer el temps assaborint un te a la menta. Sempre que hi pas per davant no puc evitar pensar que en aquest mateix cafè els mariners de les barques santanyineres amararen el seu pas pel port de Tànger. Podria esser! Segur que transitaven els carrers, placetes i barris de noms ben familiars: "Baja a la playa", "La fuente nueva", "Casabarata"... dins un ambient de costums i fets peculiars, tot plegat, una amalgama d'una de les ciutats exòtiques més atractives de l'època que roman en la memòria oral i escrita.

El Marroc camina cap a la modernització, és el país menys arabitzat del Magreb amb una tolerància considerable. Avui a Tànger coexisteixen mesquites, una sinagoga, una església anglicana i una catedral catòlica, programes de labor social per part de les monges de la Caritat, la fundació Nazaret, Mare Teresa de Calcuta i altres. Però, donem una ullada pretèrita a la història.

El mapa del nord d'Àfrica des de Líbia, Tunísia, Algèria, Marroc i Mauritània, són els països que conformen El Magreb (Magreb en llengua bereber indica el lloc on es pon el sol: Ponent)

En el segle VII arribaren a tots aquests territoris els àrabs, originaris de la Península Aràbica, implanten l'islam i sotmeten no sense dificultats i a pesar

de la seva resistència, als berebers que són la població autòctona d'aquests llocs que tenien una cultura pròpia diferent.

La invasió musulmana es perllongà a la península Ibèrica aleshores visigoda (bé que estudiàvem a l'escola la batalla del Guada-

lete i la derrota del rei don Rodrigo). En pocs anys els àrabs s'apoderen del sud de la península que ells anomenaren "Al-Andalus". El principi el jerarca suprem era el califa de Damasc que enviava emirs a governar, però Damasc quedava molt enfora i aviat es varen independitzar, el capdavant fou Abderraman I. Diferents dinasties alternaren en el poder: Omeia, Abasí, Nazarí... i també la Idrissida, d'origen bereber islamitzats i unificats que regnen fins al segle X. Destronat Hixem III, el darrer dels Omeia com a califa de Cordoba el 1031, acabà la unitat musulmana i s'inicià un període de fragmentació política: els reinats de Taifes (una espècie de comunitat autònoma). En el decurs del temps s'havia produït una mescla d'àrabs vinguts d'Orient Mitjà amb la civilització bereber islamitzada. Del 1055 al 1147 la invasió provinent del sud dels Almoràvides que conquereixen tot el Magreb i arriben fins a Toledo creant un gran imperi. Després venen els Almohades, una altra dinastia bereber fanàticament convertida que amplia més les fronteres, però minats per les discòrdies acaba el seu imperi el 1224 i Al-Andalus inicià un nou període de taifes. Del segle XIII al XIV és palès el declivi dels Almohades. Des de la derrota del Guadalete fins al final de la Reconquesta per part dels Reis Catòlics i la rendició de Boabdil, el rei moro de Granada al 1492, havien passat quasi 800 anys.

Durant aquest segle, la cultura musulmana va experimentar un esplendor mai conegut, no solment a la península Ibèrica, també a altres bandes d'Àfrica i l'Orient: matemàtics, metges, filòsofs, astrònoms, poetes, arquitectes (just a Andalusia, la Mesquita de Cordoba, la Giralda de Sevilla i els Alcassars, l'Alhambra de Granada) també en agricultura, regadius, fons d'aigua, canalització... Quan a l'edat mitjana a Europa la gent es moria literalment de brutor per falta d'higiene, els àrabs disposaven de banys públics amb aigua calenta, de clavegueram i d'enllumanat urbà. Però tot són cicles i després d'una edat mitjana molt avançada, el món musulmà va derivar cap a la decadència. Encara ara, en alguns llocs de països àrabs, malgrat la tecnologia actual és prou

evident (parabòliques, mòbils, internet) donen la sensació d'una perenne nostàlgia subjacent d'aquella època dorada de la seva cultura tradicional i poder.

Per combatre els corsaris que navegaven per aquestes aigües i assegurar el control comercial, en el segle XV Espanya i Portugal s'instal·len a diferents punts de la costa mediterrània i de l'Atlàntic, aleshores territoris sense nacionalitat definida comandades per diferents tribus i sultans de governs inestables que fluctuaven en poder i rivalitats i que sovint es barallaven entre ells. D'aquesta època és la fundació, entre altres, de Ceuta el 1415 i Melilla el 1497 que Espanya encara conserva.

Avancem un poc en la història. Ja dins el segle XIX quan les potències imperialistes: Gran Bretanya, França, Espanya... anaven perdent colònies per Àsia i Amèrica, posaren l'ull a tot el nord d'Àfrica. Tots hi volien tallada a la colonització de tan vastos territoris però la pugna del repartiment va costar anys d'acords i desacords entre les mateixes potències.

El procés de colonització de l'antic sultanat de Marroc i la pèrdua de la seva independència va anar precedida per un període greu de dificultats econòmiques de subsistència i crisis polítiques. Els dirigents locals marroquins festejaven els millors avantatges d'acordança amb les futures potències colonitzadores.

La posició d'Espanya amb la quebra imperial de Cuba, Puerto Rico i les Filipines, que al final del segle XIX perderen definitivament, els objectius prioritaris en política exterior eren incrementar la presència espanyola a les costes del Marroc després de 5 segles de l'ocupació dels "presidis" de Ceuta i Melilla, expandir l'àrea de les dues ciutats i els contingents militars per defensar les places de cara als enfrontaments amb les tribus del Rif, hostils als colonitzadors, (es considerava el Rif com a una regió separada del Marroc, que havia escapat sempre a l'autoritat del sultà) que motivaren per part d'Espanya la declaració de la guerra d'Àfrica el 1859-1860. Com a conseqüència de la derrota dels rifenys, pactaren amb el Sultà una indemnització i l'aspecte més rellevant fou la intervenció espanyola de les duanes marroquines amb l'objectiu d'assegurar el pagament de 20 milions de duros pel conflicte armat i també l'ampliació dels límits de Ceuta i Melilla i, la consolidació de les colònies espanyoles en els ports més importants del territori. Negocis de la guerra. El govern espanyol anomenà tot això "penetració pacífica" del Marroc.

Una peça importat en la penetració pacífica fou l'economia. Diferents bancs espanyols prenen part a vàries obres públiques de Melilla, la via de tren Tànger-Tetuan, l'explotació de les mines de ferro de Benibufar, l'enllumenat elèctric de Tànger... aquestes i moltes altres inversions eren empreses catalanes

sobre tot, Una de les més famoses, la companyia Transatlàntica i més, dirigida pel marquès de Comilles. La labor de la família Comilles no es va limitar a l'àmbit empresarial, també el foment de presència hispana en diferents escenaris, cultural i religiós: col·legis, impremtes, etc.

Però en el 1893 la guerra de Melilla va posar en dubte la quimera de penetració pacífica del Marroc. Persistia la resistència de les societats nordafricanas al domini colonial europeu, com ho demostraren altres revoltes al 1907 i 1909. S'ha de dir que Espanya era una potència marginal en comparació amb França o Gran Bretanya, però la pressió europea sobre les colònies no amollava i a la fi el 1912 s'acordà el Protectorat. La part nord i el Sàhara al sud, per Espanya, i la part central, per França.

La zona nord des de Nador a Larache era pobre i oferia escàs artactiu per el capitalisme espanyol, la immigració cap a la colònia fou en essència militar, marginal i pobre també. El 6 de gener del 1919 a un diari de Tànger "El Porvenir" un cronista escriu: "Nos han dejado (los franceses) la parte más árida e insumisa, la de las tribus más guerreras y feroces. En la zona vecina predominan las grandes llanuras fértiles y las tribus ricas y ahorradoras. Nos han dado lo que en casi su totalidad había estado siempre en rebelión contra el sultán: El Rif y el Yebela". El Protectorat farcit de complicacions, no es va fer efectiu fins a l'any 1927 i pel mig una cruenta guerra de guerrilles, el famós desastre d'Annual que començà el juliol del 1921, 3.000 rifenys contra 60.000 soldats espanyols dels quals moriren més de 10.000 i d'un importantíssim requisament de material bèl·lic a mans d'Abdel Krim, un moro temible que va

aconseguir aglutinar els odis de las Kabiles (comunitats) contra Espanya. Des de l'any 1911 els espanyols reclutaven rifenys per formar tropes regulars i la policia indígena, el nombre d'ells a la vesprada de la batalla d'Annual, superava els 5.000, les seves raons eren estrictament pecuniàries.

La immigració espanyola cap el Protectorat, aturats, pagesos sense terres, soldats llicenciats... Arribaven amb l'esperança de trobar feina al camp, a les mines o al sector industrial, sovint les seves condicions de vida i el seu paper social no superava als dels indígenes. La crisi mundial del 1930 es va notar en l'economia colonial del Protectorat que desembocà en un profund declivi.

La sublevació franquista s'inicià a Melilla el 17 de juliol de 1936. Les tropes marroquines foren el nervi de la guerra civil espanyola, reclutats, armats, i dirigits en el curs de les primeres setmanes de combat i del 4 al 12 d'agost del 36, 15.000 homes travessaren l'estret de Gibraltar. La primavera de 1937 de nou reclutaren 35.089 marroquins "voluntaris". Es pot concloure que el període del 1930-1942 es va caracteritzar per una crisi econòmica i social agreujada per la guerra civil.

Els moviments nacionalistes marroquins adquiriren més importància en el període de postguerra aprofitant-se de la política de tolerància de les autoritats franquistes. Aquestes es volien fer veure com a defensors de l'islam, organitzaren viatges de pelegrins i construïren algunes mesquites, enviaren a grups d'estudiants marroquins a Orient i Espanya estimulants l'ensenyança de l'àrab i creant varis instituts d'estudis marroquins i d'investigació hispano-àrab. L'objectiu essencial d'aquests impulsos era captar la simpatia del països àrabs i diferenciar-se dels francesos.

Des del 1947 són nombrosos els esdeveniments que van tenir lloc tan a l'esfera internacional (Primer congrés del Magreb entre molts d'altres) com a dins el territori marroquí, el discurs del sultà Mohamet V en una visita a Tànger i Aschila i l'efecte d'unir-se a les reivindicacions del moviment nacionalista marroquí junt a la tolerada permisivitat del règim franquista, donaren pas a la repressió, aquesta va tenir el major exponent en els sucesos del febrer del 1948 a Tetuan, antiga capital del Protectorat i varen constituir un punt d'inflexió en les relacions, que es considerà el principi de la fi de la presència colonial espanyola al Marroc i la pràctica resolució de la qüestió, oficialment arxivada el 1953. A partir de llavors els fets es precipiten quan les autoritats franceses desterren a l'illa de Madagascar el sultà Mohamet V, però les revoltes que causa fa que França reconsideri la seva política i torna de l'exili el sultà que obten la independència. El colonialisme al Marroc és abolit oficialment l'abril del 1957. Des d'aquell any és un Estat independent i sobirà.

De totes maneres, el país es trobà amb grans dificultats per encaixar amb la seva unitat la diversitat de l'etapa del Protectorat.

Tànger, encara que situada dins el Protectorat espanyol, tenia un Estatut Especial en vigor des de l'any 1928, una Assemblea legislativa internacional i una Comissió Interventora pels cònsuls d'Espanya, França, Regne Unit, Itàlia, Portugal, Bèlgica i Estats Units. La situació de Tànger, geogràficament estratègica, amb un règim internacional i port franc, fou durant dècades una ciutat freqüentada per personatges cosmopolites, artistes, intel·lectuals, gent extravagant i contrabandistes de varies classes. Es pot dir que estava de moda. Però a l'octubre del 1956, l'any de la independència del país, el govern suprimí el règim internacional i l'assemblea administrativa. Dites mesures influïren notòriament en la vida ordinària de la ciutat. Per pal·liar el retrocés que es veia venir, al cap de 10 mesos es promulgà una carta real que establia per Tànger un sistema fiscal especial i mantenia antics privilegis comercials, però dos anys després al 1959 derogaren la dita carta reial. No obstant això, al 1962 tornaren a declarar a Tànger port franc, però res ja va ésser igual, aquells personatges estrambòtics feia temps que havien pres el vol i la ciutat s'estanca en una profunda degradació econòmica i social. Aixà va passar durant el regnat de Hassan II, que considerava Tànger com a una ciutat de putes i lladres (segons me comenten els propis tangerins) en canvi el seu fill, Mohamet VI, té una visió diferent i no atura de fer millores i de projectar plans força ambiciosos per a la ciutat. Aquesta actitud complau molt a la gent del carrer, malgrat el canvi radical de la fesomia de la badia de Tànger amb el disseny d'un macro port esportiu amb zones recreatives i a al par una nova mesquita entre la terminal i la mar, la restauració de les antigues mirades i torres de la Medina, obres aboquinades per capital estranger amb la consegüent futura explotació comercial. Els últims deu anys són patents molts de canvis a la ciutat, principalment en la construcció, i per sort, extramurs de la Medina, el cor que batega sense elements grandiloqüents, amb un mínim de risc contrabandista, plegada de tradicions i sorpreses.

Avui, com cada dia, els ferris cap a Tarifa van i venen, com les barques de bou dels pescadors locals. Cap llaüt santanyiner a la vista. Els records d'aquelles singladures mallorquines salpen al vent de l'estret cap a la deriva. Sols en el "Café de los navegantes" el glop de xai és el mateix: aigua, sucre i menta.

Tànger. Primavera 2017

Bibliografia consultada: Textos diversos de la Biblioteca Juan Goytisolo de l'Institut Cervantes de Tànger.

Fotografies de l'autora.

Ajuntament de Santanyí

PRIMER CONCURS DE FOTOGRAFIA VILA DE SANTANYÍ

L'Ajuntament de Santanyí organitza el **Primer Concurs de Fotografia Vila de Santanyí**, que té per objectiu donar a conèixer la riquesa del patrimoni visual de tot el nostre municipi. Es tracta d'un concurs obert a tothom, sense restricció a qualsevol format i estil, sempre amb el municipi de Santanyí com a tema central.

Objectiu

Les fotografies seran utilitzades per a la confecció del **calendari de 2018 de l'Ajuntament de Santanyí**.

Tema

El tema de les fotografies haurà d'estar lligat al terme municipal de Santanyí. Es valoraran tan els conjunts fotogràfics (feines tradicionals del poble, paratges emblemàtics, el Santanyí desconegut, poesia+fotografia, natura i fauna autòctona...) com les fotografies individuals, per la qual cosa es poden presentar fins a 13 fotografies per persona, una per cada mes de l'any, més la imatge de portada.

Característiques i format de les fotografies

Les fotografies han de ser originals i inèdites, per tant, no han d'haver estat premiades en altres concursos. Les fotografies presentades poden ser en color o en blanc i negre i s'hauran de presentar en format digital i en format jpg. Les fotografies hauran de tenir una resolució mínima d'entre 3 i 6 megapíxels.

Participants

Hi podran participar totes les persones majors de 16 anys residents a les Illes Balears i podran presentar-hi un màxim de 13 fotografies.

Termini de presentació i condicions

El termini per a la presentació de les fotografies és fins al 30 de setembre de 2017. S'hauran de posar en contacte amb comunicacio@ajsantanyi.net, indicant el seu nom i llinatges, edat, adreça i telèfon. Les fotografies es podran entregar amb un dispositiu físic o a través d'un enllaç digital (*WeTransfer* o similar). Les fotografies guanyadores passaran a formar part de l'arxiu del municipi de Santanyí, tot i que per utilitzar-les l'Ajuntament sempre haurà de fer referència a l'autor.

Premis

Hi haurà dues categories amb dos guardons per a cada una:

1r Premi Fotografia Individual

2n Premi Fotografia Individual

1r Premi Conjunt fotogràfic

2n Premi Conjunt fotogràfic

La participació en el Primer Concurs de Fotografia Vila de Santanyí implica l'acceptació d'aquestes bases, així com l'acceptació per part dels participants, els criteris de la Regidoria de Cultura a l'hora d'interpretar-les i de resoldre'n qualsevol dubte o conflicte que pugui sorgir.

Dia 22 de setembre es farà la inauguració de l'exposició del Primer Concurs de Fotografia Vila de Santanyí a la Casa de Cultura de Ses Cases Noves.

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ

PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 2017

DESPESES

CAPÍTOL I: despeses de personal	6.495.000,00
CAPÍTOL II: despeses en béns i serveis	8.337.000,00
CAPÍTOL III: despeses financeres	62.000,0
CAPÍTOL IV: transferències corrents	1.899.800,00
CAPÍTOL VI: inversions reals	2.491.947,00
CAPÍTOL VII: transferències de capital	292.400,00
CAPÍTOL VIII: actius financers	0,00
CAPÍTOL IX: passius financers	421.853,00
Total	20.000.000

INGRESSOS

CAPÍTOL I: impostos directes	11.545.400,00
CAPÍTOL II: impostos indirectes	502.000,00
CAPÍTOL III: taxes i altres ingressos	4.463.300,00
CAPÍTOL IV: transferències corrents	2.744.600,00
CAPÍTOL V: ingressos patrimonials	744.700,00
CAPÍTOL VI: alienació d'inversions reals	0,00
CAPÍTOL VII: transferències de capital	0,00
CAPÍTOL VIII: actius financers	0,00
CAPÍTOL IX: passius financers	0,00
Total	20.000.000

PADRÓ D'HABITANTS (31-12-2016)

S'Alqueria Blanca.....	1.154
Cala d'Or.....	4.791
Cala Figuera	788
Cala Llombards	500
Cala Santanyí.....	595
Calonge	1.085
Es Cap des Moro	124
Es Llombards	612
Portopetro	917
Santanyí	4051
<hr/>	
TOTAL.....	14.617

DEMOGRAFIA ANY 2016

Naixements	96
Matrimonis	61
Defuncions	78

www.ajsantanyi.net

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ
REGIDORIA DE FESTES